

Lukijalle	4
Kasvatus, taide, taidekasvatus, musiikkikasvatus Nyky-Suomessa - György Kádár	5
Osa II ”Taide”	5
Laulusilta Tapiolasta Unescoon, suomalaista kulttuurivientä - Erkki Pohjola	9
Seuraavassa Erkki Pohjolan mietteitä.....	9
Lapsi keskipisteenä	9
Ei kilpailua.....	10
Yhteistyössä säveltäjien kanssa	11
Maailman kantaesityksiä.....	11
Tulevaisuus	11
Säveltapailun käyttö kuorossa – Jouko Törmälä	12
Musiikkiluokilla se alkoi.....	12
Sävelkeksintää.....	12
Kuorosolfaa.....	13
Kromaattinen asteikko	14
Laulava käsi	14
Unkarin opissa	15
Lopputoteamus.....	15
Zoltán Kodály'n leskeä tapaamassa – Olli Nuotio	15
Suomea juhliittiin Budapestissa ja Wienissä	15
Budapest, Liszt-Akatemia ja Jorma Panula	16
Wien, Hofburg ja Leif Segerstam	16
Yllätyskutsu Kodály'n kotiin	16
Huonekaluja ja taide-esineitä Suomesta	16
Ensi kosketus tulevaan puolisoon jo viisivuotiaana.....	17
Serenadit kaikuivat kiitoksena harvinaiselle emännälle	17
Toisella matkallani opin lisää Kodály'n perhehistoriaa.....	17
Yllättäviä kysymyksiä ja vastauksia	17
Suomen Kodály-kuoron konserttimatka Prahaan	18
Kulttuurivaihtoa Balatonfüredin ja Helsingin kesken	19
Kaisa Korpela Kodály-kuoron uudeksi johtajaksi	21
Sopraanoja ja tenoreita kaivataan	22
Kodály-kuoron joulukonsertit	22
Kodály – Mutes –yhteiskokous	22
Tapahtunutta koulutusta	23
Bo Aurehlin kurssi Sellossa	23
Tulevaa koulutusta kotimaassa ja Unkarissa	23
Kodály-kurssi Esztergomissa.....	23
Kodály-seminaari Kecskemétissa ja Kodály-symposium USA:ssa kesällä 2005....	24
Kurssi Sibelius-Akatemiolla	24
Onnittelemme	25
Csaba Szilvay siirtymässä Budapestiin	26
Nuottisivut; György Kádár	33

Lukijalle

Tämä lehden pääkirjoitus on omalta kohdaltani viimeinen, sillä 15 vuoden kausi lehden päätoimittajana on loppumassa. Samalla toimintani Suomen Kodály-Seura ry:n puheenjohtajana päättyy, sillä luovutan tehtävän nuoremmille. Syynä tähän on yksinkertaisesti se, että olen jo vuosia ollut eläkkeellä ja sivussa käytännön opetustyöstä. Katson tehtävän vaativan tuoreita voimia. Mielestäni henkilön, joka arkityössään toimii musiikkikasvattajana, olisi ihan teellisintä jatkaa puheenjohtajana. Toimintani on ollut kaikin puolin kiinnostavaa ja myös kansainvälisesti avartavaa, mutta kaikella on aikansa. Kannustusta on kyllä jatkuvasti ollut, joten olen jaksanut tehtävääni hoitaa. Tästä kiitos asianosaisille.

Ensi vuoden elokuussa on IKS:n Kodály-symposium USA:ssa (www.iks.hu) ja sitä edeltävä seminaari perinteisesti Kecskemétissa (www.kodaly.hu). Oheisilta webbi-sivuilta löydät lisätietoa asiasta.

Suomen Kodály-Seura ry:n toimintaan tulee ensi vuoden alusta lähtien uusi yhteistyömuoto MUTESin, Musiikinteorian- ja säveltapailunopettajien järjestön, kanssa. Teemme kaksi yhteistä lehteä vuonna 2005 ihan kokeilumielessä ja yhteistyön onnistuessa jatkamme toimintaa tältä osin ja mietimme jatkossa muutenkin mahdollisuuksia yhteistyöhön.

Kuulumalla molempiin yhdistyksiin, jäsen saa alennuksen jäsenmaksuihinsa ja pääsee nauttimaan kummankin yhdistyksen eduista. Etuihin kuuluvat lehden lisäksi alennukset yhdistysten järjestämiin koulutuksiin ja kursseihin. Kodály-Seuran puolella säilyy lisäksi stipendinhakumahdollisuus Kansainvälisen Kodály-Seuran ja Sarolta Kodályyn vuosittaisiin stipendeihin, jotka oikeuttavat musiikinopiskeluun Unkarissa, mm. Kecskemétin Kodály-Instituutissa. Nykyisessä muodossa ja koossa lehti ilmestyy nyt viimeisen kerran. Seuraava yhteinen numero MUTESin kanssa toimitetaan ja painetaan Turussa sekä postitetaan sieltä käsin.

Kodály-Seuran varapuheenjohtaja Tea Palmu vastaa tulevan lehden toimituksessa Kodály-Seuran osuudesta. Onnea tästä eteenpäin Kodály-Seuran työlle ja myös yhteistyölle MUTESin kanssa.

Matti Koivisto

Kasvatus, taide, taidekasvatus, musiikkikasvatus Nyky-Suomessa - György Kádár

Osa II ”Taide”

Taide taiteilijan näkökulmasta katsottuna

Mistä johtuu merkki- ja symbolijärjestelmien välinen ero? Taiteilijan kiihottuneesta mielentilasta. Hän pursuaa tuntemuksia, joihin hän ei osaa suhtautua kylmän rauhallisesti. Hänellä on niin paljon elämyksiä tai ne ovat hänelle niin voimakkaita, ettei hän voi rauhallisesti kohta kohdalta jäsennellä hänessä eläviä kuvia tavallisen kielen (siis merkkijärjestelmän) avulla. Hänellä on tarve ilmaista kaikki heti ja yhdellä kertaa sellaisella tavalla tai sellaisessa muodossa, jossa kukaan muu ei ole sitä ennen häntä vielä ilmaissut¹.

Taiteilija elää elämänsä tavallista ihmistä intensiivisemmin ainakin inspiroituneessa tilassaan. Tässä mielentilassa taiteilijalle on tärkeintä, että hän pystyy näyttämään itsensä muille. Filosofi ja runoilija Endre Ady, itsekin taiteilija, kirjoittaa tästä näin:

En jälkeläinen, esi-isä,
en sukua, en tuttavakaan
ma ole kellekään,
ma ole kellekään.

Olen kuin ihmiset: ylevyys,
kaukaisuus, salaisuus, outous,
painajaismainen valo,
painajaismainen valo.

Vaan, voi, en osaa tähän jäädä,
tahdon näkymällä näkyä,
tulla huomatuksi,
tulla huomatuksi.

Siksi itsekidutus, runo:
Tahtoisin olla rakastettu
olla jonkun oma,
olla jonkun oma.

(Ady: Szeretném, ha szeretnének (1909), Sinikka Pohjolan kääntämänä)

Freudin seuraavat ajatukset taiteilijasta auttakoot ymmärtämään runoilijaa:

¹ Kreikkalaiset filosofitkin panivat merkille taiteilijan raivoisen mielentilan ja huomauttivat, että taiteen tekemisen aikana hänen järkensä on hiipunut: "*Sokrates: He puhuvat totta. Runoilija on hauras olento, siivekäs ja pyhä, eikä pysty luomaan, ennen kuin saa jumalallisen innoituksen ja menettää järkensä ja ymmärryksensä. Niin kauan kuin se on tallella, kukaan ei pysty runoilemaan eikä toimimaan oraakkelinä.*" (Platon: Ion 534 a-e¹)

Taiteen syntyyn tarvitaan symbolijärjestelmä

Sekä taide että kieli syntyvät ihmisten halusta ja tarpeesta kertoa ajatuksistaan, kokemuksistaan ja toivomuksistaan toiselle ihmiselle. Ilman tätä halua me ihmiset emme koskaan joutuisi jäsentämään meissä eläviä mielikuvia kieleksi tai taiteen symbolijärjestelmäksi. Toisin sanoen ei kieltä eikä taidettaakaan voisi syntyä ilman toisen ihmisen vaikutusta. Ero on siinä, että taide on tunteellinen eli tuntemuksiin perustuvaa toimintaa ja kieli älyllistä. Molemmissa tapauksissa välitämme tietoja itsestämme tai ympäröivästä maailmasta, mutta kun tieteen tulkinta tai tavallisten tietojen välittäminen maailmasta on käsitteellinen, on taiteen taas intuitiivinen.

Kun tavallinen ihminen puhuu, hän käyttää kieltä, konventionaalista merkkijärjestelmää. Kun tukkimies katselee koskea "asiallisesti" ammattimiehen silmin tai kun ihminen, joka lähtee koskelle kalaan kertoo aikeestaan, hän puhuu koskesta tavallisin sanoin (järjen toiminta): "koski on jyrkkä", "koskea ei voi laskea", "Tällä kohtaa koskea on aina paljon kaloja", jne. Jos koskea katsoo inspiroitunut eli tunteisiinsa uppoutunut, Platonin sanoin järjiltään pois oleva taiteilija, hän voi tunnistaa näkemässään itseänsä tai löytää näystä omia tuntemuksiaan. Mikäli hänellä on taiteilijan kykyjä, muuttuu hänen kielensä saman tien symbolijärjestelmäksi²:

Illalla kerran mielin murheisin
mä kosken partahalla katselin,
kuink' aallot, yhä uudet, voimakkaina
toistensa kanssa kilpailivat aina.

Niin voimakkaasti huminansa soi,
kuin vapahitten ääni yksin voi.
Riemuiten kulkivat he polkuansa,
ja sanat nää mä kuulin pauhussansa:

"Eteenpäin käyvät lapset Vellamon,
eik' estä heitä käsi kohtalon:
ei kadota se koskaan onneansa,
ken vangita ei anna sieluansa."

"Kuin me, te ihmislapset riemuiten
eteenpäin kulkisitte onnehen,
jos voimanne te kerran tuntisitte
ja kahlehitta käydä tohtisitte."
(Kaarlo Kramsu: Kosken partaalla)

Konventionaalisen kielen ja taiteen symbolikielen ero näkyy myös siinä, että kun kieli pyrkii kuvailemaan ja jäljittelemään tarkasteltavana olevaa todellisuutta, taide ei jäljittele, vaan löytää todellisuuden³, jonka taiteilija on ollut henkisesti valmis ottamaan vastaan jo pitkään. Kramsu löytää runossaan kos-

² Vrt. Vuorinen 1997 s. 216.

³ Ks. Vuorinen 1997 s. 110.

ken avulla totuuden, joka pätee paitsi häneen, Kramsuun, myös hänen aikaiseensa alistettuun suomalaisuuteen ja – tässä päästään kansallisesta kansainvälisyyteen – yleensä ottaen maapallon keneen tahansa ihmiseen, joka ei halua joutua alistetuksi. Kukaan ihminen ei halua olla alistettu, joten kukaan tahansa ihminen voi samaistua Kramsun runon sanomiin. Symboli on universaalinen, mutta sen lähtökohta on kansallinen.

Esimerkistämme näkyy samalla se, että kansainvälistä kieltä sen koommin kuin kansainvälistä taidettakaan ei ole olemassa (vaikka Neuvostoliitto ja nykyään amerikkalainen massaviihde yrittävät luoda jotain sellaista). Sen sijaan onnistuessaan taideteos pyrkii oman yhteisönsä maailmasta ja symbolijärjestelmästä käsin löytämään universaaleja totuuksia. Tässä on taiteen niin paljon puhuttu kansainvälisyys. Kramsu, lähtien omista maansa historiaan liittyvistä tuntemuksistaan, löytää kosken antamasta kuvasta itselleen universaalisen merkityksen omaavan symbolin.

Oikeasta taiteilijasta tuntuu, että hän ja hänen elämyksensä ja jopa hänet maailmalle lahjoittanut yhteisö ovat ainutlaatuisia. Tästä johtuen hän pyrkii aina kertomaan jotain sellaista, mitä ennen häntä ei ole vielä (1) kukaan (2) missään muualla sanonut⁴. Tämä on yksi syy siihen, että taiteilija joutuu painiskelemaan Väinämöisen ja säkkipillinsoittajan tavoin kulttuuriyhteisöltä saamansa merkkijärjestelmän kanssa. Kieli on konventio-naalinen merkkijärjestelmä, joka käyttää sellaisia merkkejä, jotka ovat jo aiemmin osoittautuneet käyttökelpoisiksi. Ne ovat siis konventionaalisia, kaikki ymmärtävät tai käsittävät ne samalla tavalla. Oikea taiteilija kokee omien elämystensä olevan niin ainutlaatuisia ja ennennäkemättömiä, etteivät konventionaaliset merkit (arkikielellä sanottuna "tavalliset sanat, ilmaisut") sovi niiden ilmaisemiseen.

Tästä syystä hän painiskelee kielen merkkien, ilmaisujen, sanojen kanssa ja etsii niistä sen ainoan, joka voi symbolisoida hänen maailmaansa. Hän hakee kielen syvyyksistä (vaikka Vipusesta saakka) sen ainoan. Tässä "hakuprosessissa" kielen merkki muuttuu symboliksi. Tällä tavalla löytynyt sana tai ilmaisu sisältää merkkijärjestelmän jo tuttuun asiaan viittaavan merkityksen, mutta konventionaalinen merkitys säilyy vain hetken, jotta se voi symboliksi muuttumisen yhteydessä lentää mahdollisimman kauas alkuperäismerkitystä.

Sata vuotta myöhemmin Roman Ingarden käsittää asiaa tieteellisesti näin:

"De estetiska värdekvaliteterna bildar snarare en sorts ljusskimmer, som omger de framställda företeelserna och som samtidigt – upplevt av oss i den estetiska njutningen – sveper in oss i en speciell atmosfär, invaggar oss i en stämning eller griper och hänför oss. Utgångspunkten för denna subjektiva resonans, som är det subjektiva korrelerat till den upplevda värdekvalitativa polyfonin, utgörs alltid av närvaron av något av det litterära konstverkets skikt, företrädesvis föremålsskiktet."⁵

Cassirerin mukaan älyllisen toiminnan merkkijärjestelmää käyttävän "tieteen päämääränä on löytää maailman käsitteellinen syvyys, ymmärtää asioiden syyt. Ilmiöt pyritään jäljittämään niiden ensimmäisiin syihin ja yleisiin lakeihin ja periaatteisiin. Tärkeää on yhdenmukaisuus." Tunteisiin perustuvan toiminnan symbolijärjestelmää käyttävän "taiteen päämääränä on paljastaa maail-

⁴ Karácsony 1993(1941) s.16.

⁵ Ingarden 1976 s. 478.

man havaittava syvyys, tajuta esineiden ja asioiden muodot. Taiteessa tempaudutaan mukaan ilmiöiden runsauteen ja vaihtelevuuteen.”⁶

Taidetta eli symbolijärjestelmää ei ole olemassa ilman kieltä. Ensin tarvitaan kieli, jotta symboli ja symbolijärjestelmä voitaisiin löytää. Ilman toiselle osapuolellekin tuttua kieltä ja siitä kehittynyttä symbolijärjestelmää taiteilija ei pysty artikuloimaan elämyksiään toiselle tajuttavaan muotoon.

Lopuksi on tärkeää, että kasvattaja tietää: mikään kieli, merkki- tai symbolijärjestelmä ei ole synnynnäinen. Piaget:n teoksien⁷ perusteella tiedämme, että lapsi pystyy itsekin luomaan merkkejä, symboleja, mutta häntä ympäröivä yhteisö ei tätä hyväksy. Lapsen on opittava häntä ympäröivien aikuisten kieli tullakseen tässä mielessä yhteisönsä hyväksymäksi.

Taiteen toinen osapuoli – yleisö

Jotta taiteilija kokisi halua jäsenellä omia tuntemuksiaan, tarvitaan toinen ihminen. Minkä tahansa taiteen syntyyn tarvitaan kaksi osapuolta: taiteilija ja hänen yleisönsä. Samoin kielenkin syntyyn tarvitaan puhuja ja vastaanottaja: puhuja jäsentelee hänessä olevan kuvan, kulttuuripalaset lauseiksi, sanoiksi, äänneiksi ainoastaan kuuntelijaa varten. Vain tällä tavoin hänen halunsa saada itsensä ymmärretyksi voi täytyä. Taiteilija joutuu luomaan symboleja ja koko vertauskuvajärjestelmän, jotta hän pystyisi ilmaisemaan sisintään.

Juuri tämän vuoksi menestys on taiteilijalle tärkeää, sillä menestys on todiste siitä, että taiteilija on onnistunut löytämään oikean vertauskuvan, siinä piilevän universaalimerkityksen. Jos yleisö on solidaarinen taiteilijan luomaa vertauskuvaa kohtaan, jos se tunnistaa itsensä sitä katsellessaan tai lukiessaan, taiteilija on onnistunut. Tämä on taiteilijan perimmäinen tavoite⁸.

Pelkästään teoksen luominen ei ole runollista, yhtä runollista on myös teoksen vaaliminen, joskin omalla tavallaan. Sillä teos teoksena on todellinen vain, jos me tempaisemme itsemme irti tavanomaisista asioistamme ja siirrymme siihen, minkä teos avaa, saadaksemme siten itse olemuksemme pysähtymään olevan totuudessa.”⁹

Näin kuvaa Heidegger saman asian ymmärrettyään, ettei taide ole ainoastaan taiteilijan luovaa työtä, vaan että luomisprosessissa on osallisena myös yleisö. Hän ei pysty kuitenkaan irtaantumaa täysin kielensä antamasta filosofiasta, ajattelutavasta. Hän käsittelee taiteen luomistyötä kahtena erillisenä asiana: "teoksen luominen" ja "teoksen vaaliminen". Aiemmin käsitellyn suomensukuisten kansojen filosofian mukaan kysymys on yhdestä asiasta, joka koostuu kahdesta toisistaan irrottamattomasta osapuolesta: taiteilijasta ja hänen yleisöstään. Taide syntyy ainoastaan näiden osapuolten vihkiytymisestä samaan asiaan kuten avioliittokin syntyy vain, jos siihen aviopuolisot solmivat liiton, tai kuten sotakin voi syttyä vain, jos siihen löytyy hyökkääviä ja puolustavia puolia. Taideteoksen luomiseen osallistuu nimittäin myös yleisö.

Kun taiteilija painiskelee merkkijärjestelmän kanssa, luo taidettaan, hän tekee tätä työtään tälle yleisölle, joka on luomistyön aikana läsnä, jollei fyysisesti, niin ainakin kuvitellusti. Näin yleisö on osallinen luomistyöhön. Kysymys on vain siitä, että kahdesta osapuolesta taiteilija on se, joka elää elämäänsä tois-

⁶ Cassirerin ajatuksista: Vuorinen 1997 s. 117-118.

⁷ Esimerkiksi Piaget 1968

⁸ Karácsony 1993(1941): 19

⁹ Heidegger 1995: 78

ta osapuolta intensiivisemmin, ja joka pystyy kertomaan kummankin puolesta molempien elämäntuntemuksista. Hän on se osapuoli, jolla on kykyä painia merkkijärjestelmän kanssa, jotta löytyisi se ainut symboli, johon hänen yleisönsäkin osaa ja haluaa samaistua. Jos tämä onnistuu, yleisö puoltaa teosta ja teos menestyy. Taiteilija tekee työtään aina yleisönsä kanssa jopa siinäkin tapauksessa, että vihaa tätä. Hän ei tee luomistyötään koskaan tyhjyydelle. Ei vaikka kuinka kuvittelisi itsensä, kuten monet länsimaalaiset taiteilijat, ainoaksi ylhäisyydeksi, neroksi (esim. Wagner).

Silti, aina ei yleisökään puolla taitelijaa, vaikka tämä olisikin onnistunut löytämään oikean kuvan, symbolin. Syynä voi olla se, ettei yleisö ole juuri sillä hetkellä herkkä kyseiselle aiheelle. Mutta voi olla myös niin, ettei yleisöllä ole edellytyksiä taiteen ymmärtämiseen, ettei se ymmärrä kielen syvyyksiä, taiteellisia symboleja. Siltä voi myös puuttua empaattinen kyky, herkkyyys pystyä kuuntelemaan toista ihmistä. Tällöin ei synny taidetta.

(Kaksi viimeistä osaa tulevat MUTESin kanssa yhdessä tehtäviin kahteen vuoden 2005 numeroon.)

Laulusilta Tapiolasta Unescoon, suomalaista kulttuurivientiä - Erkki Pohjola

Erkki Pohjola voisi tänä vuonna viettää 50-vuotistaiteilijajuhlaansa. Hän nimittäin aloitti ainutlaatuisen musiikkikasvattajan uransa vuonna 1954 nuorena kansakoulunopettajana Seinäjoella. Maailmalla Pohjola tunnetaan parhaiten Tapiolan kuoron perustajana ja johtajana (1963-1994). Eläkkeelle jäätyään hän ei ole jäänyt lepäämään laakereillaan, vaan on ideoinut ja organisoinut mm. kansainvälisen Songbridge-projektien sarjan, jonka kahdeksatta versiota hän oli johtamassa Mexico Cityssä viime huhtikuussa järjestetyssä IV America Cantat -festivaalissa.

Seuraavassa Erkki Pohjolan mietteitä

Jättäessäni v. 1994 Tapiolan kuoron johtamisen 31 vuoden jälkeen minusta tuntui, että en enää omannut riittävää energiaa vastata työn alati uudistuviin haasteisiin. Pian kuitenkin huomasin, että kertyneet kokemukset, ennen kaikkea yhteistyö säveltäjien kanssa ja laaja kansainvälinen kanssakäyminen, olivat niin ainutlaatuisia pääomaa, että siitä riittäisi jaettavaa kuoroille ja kollegoille niin kotona kuin ulkomailla. Kaikkialla haluttiin tietää, miten Tapiola Sound oli syntynyt ja tutustua lähemmin parhaiden suomalaisten (Rautavaara, Sallinen, Kortekangas) ja myös eräiden ulkomaisten (Tormis, Schafer, Mamiya) säveltäjien Tapiolan kuorolle säveltämään ohjelmistoon.

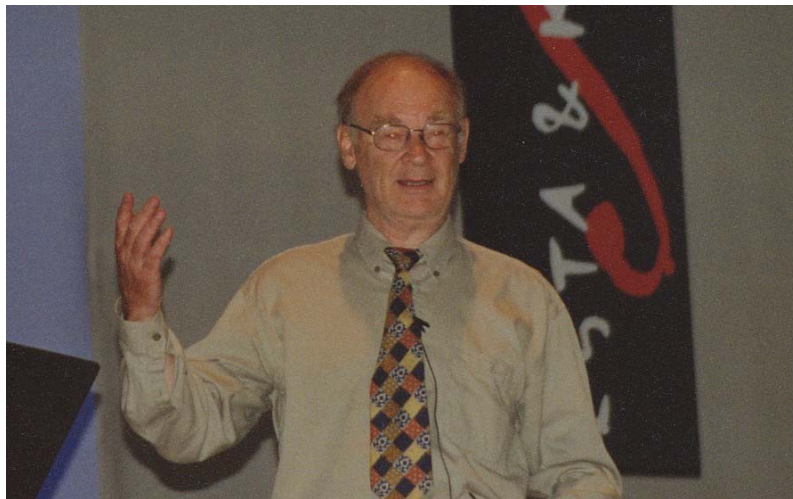
Lapsi keskipisteenä

Maailman kuoroliiton IFCM:n (International Federation for Choral Music) presidentti Royce Saltzman USA:sta pyysi minua 1990-luvun puolivälissä mielti-

mään strategiaa lapsi- ja nuorisokuorojen tason ja arvostuksen kohottamiseksi maailmanlaajuisesti. Olin toiminut Suomessa ensi kertaa 1986 järjestetyn kansainvälisen Sympaatti-festivaalin taiteellisena johtajana, ja sen luoman innostavan ilmapiirin ajattelin soveltuvan hedelmälliseksi lähtökohdaksi.

Kehittelin suunnitelman vuosituhannen vaihteeseen sijoittuvasta Songbridge 2000 -konseptista. Suunnitelma sisälsi kolme kansainvälistä projektia, joihin kutsuttaisiin tasokkaita ja ennakkoluulottomia lapsi- ja nuorisokuoroja eri puolilta maailmaa. Toteutuminen näytti pitkään utopistiselta, mutta monien turhauttavienkin vaiheiden jälkeen unelma täyttyi jopa yli rohkeimpienkin odotusten. Kolme kuoromaailman huomattavinta festivaalia, V World Symposium on Choral Music (Rotterdam 1999), III America Cantat (Caracas 2000) ja XIV Europa Cantat (Nevers 2000) ottivat Laulusillan keskeiseksi osaksi ohjelmaansa. Myös UNESCO halusi Laulusillan osaksi kampanjaansa Music and Peace (Musiikki rauhan palveluksessa).

Nuo kolme Songbridge 2000- projektia saivat niin innostuneen vastaanoton, että niitä haluttiin järjestää lisää. Niinpä sarja on jatkunut Vancouverissa 2001, Espoossa 2002, Newfoundlandissa ja Barcelonassa 2003. Mexico Cityssä huhtikuussa 2004 järjestetty Laulusilta-tapahtuma oli siis järjestyksessä jo kahdeksas. Seuraava tapahtumapaikka tulee olemaan Hongkong heinäkuussa 2005.

Erkki Pohjala pitämässä esitelmää ESTA & Kodály-kongressissa 2001

Ei kilpailua

En halunnut Laulusilloista kuorojen välistä kilpailua, koska niitä on kuoromaailmassa muutenkin mielestäni ihan liikaa. Kilpailun sijasta halusin luoda kohtaamispaikan, foorumin, jossa luova ja esittävä kuorotaide ja musiikkikasvatus yhdistyvät korkealla taiteellisella ja pedagogisella tasolla. Tämän tekee mahdolliseksi oman aikamme säveltäjien ja dynaamisen nuoren laulaja/muusikkopolven intensiivinen yhteistyö. Tuloksena on uudenlaisia toimintamalleja ja uusia sävellyksiä, joista parhaat todella "välittävät uusia viestejä uudelle vuosituhannelle", kuten muuan kanadalainen kriitikko asian ilmaisi.

Yhteistyössä säveltäjien kanssa

Laulusilta-tapahtuma konsepti on varsin yksinkertainen. Noin vuotta ennen festivaalitapahtumaa mukaan kutsutaan kolme tai neljä erilaisista kulttuuri-taustoista tulevaa kuoroa. Kukin kuoro valitsee omasta maastaan säveltäjän, joka luo uuden 8-10 minuuttia kestävän teoksen tiiviissä vuorovaikutuksessa kuoron ja sen johtajan kanssa. Kun uudet teokset muutamia kuukausia ennen kohtaamista (toivottavasti!) ovat valmistuneet, nuotit lähetetään muille kuoroille harjoiteltavaksi. Mukaan liitetään lisäksi pari oman maan kulttuuria hyvin edustavaa kansanlaulusovitusta.

Osallistuminen Laulusiltaan on mukaan kutsutuille kuoroille, niiden johtajille ja myös säveltäjille uudenlainen haaste. Se käynnistää vajaan vuoden kestävän prosessin, jonka jokainen osanottaja todennäköisesti muistaa koko loppuelämänsä ajan. Monet kuorolaiset eri maista ovat raportoineet, että Songbridge on ollut heidän elämänsä hienoin kokemus. Kun näiden nuorten kuorolaisten joukossa on, paitsi tulevia aikuiskuorojen laulajia, myös tulevia kuoronjohtajia, säveltäjiä, instrumentalisteja, tanssijoita, näyttelijöitä ja musiikkihallinnon työntekijöitä, voisi odottaa, että Laulusiltojen ideat elävät, kasvavat ja löytävät uusia muotoja tulevaisuudessa. Tunnuksena on alusta saakka ollut Kodály'n lausuma: "Vain paras on kyllin hyvää lapsillemme".

Kun kuorot ja säveltäjät saapuvat festivaalipaikkakunnalle, kaikki majoitetaan asumaan ns. Songbridge Village'en (Laulusiltakylään), missä alkaa kolmen päivän viimeistelyleiri, kunkin kuoronjohtajan toimiessa vuorollaan johtajana. On aina ollut elähdyttävää nähdä ja kuulla, miten neljästä eri lailla soivasta ja reagoivasta kuorosta kasvaa yksi instrumentti, jonka sointi ja ilmaisu on rikkaampi kuin yhdenkään sen osatekijän.

Maailman kantaesityksiä

Kaikki huipentuu varsinaiseen fokukseen, Songbridge Gala-konserttiin, jossa uudet teokset saavat maailmankantaesityksensä säveltäjien läsnäollessa. Myös yleisö aktivoidaan mukaan siten, että sävellyksiin on sijoitettu pieni Hymn-section (hymnijakso), jonka nuotit on jaettu kuulijoille ohjelmalehtisen mukana. Kun kukin kuoro yhteisesitysten lisäksi esittää näytteen parhaasta ohjelmistostaan, konserteista muodostuu värikkäitä kokonaisuuksia, joiden tunneskaala vaihtelee syvästä hartaudesta kahlitsevammattomaan riemuun. Näitä tunteita ei ilmaista vain laulaen, vaan esityksiä rikastuttavat monet eri instrumentit, koreografiat ja draamalliset jaksot.

Ensimmäisten Laulusiltojen jälkeen oma osuuteni on ollut kunkin projektin taiteellinen koordinointi ja johtaminen, valmisteluvaiheessa kotona tietokoneen ja sähköpostin ääressä, projektin aikana harjoitussaleissa, kulisseissa ja laval-la. Gala-konsertin päätteeksi olen johtanut suurkuoroa, jossa kaikki festivaalilla vierailevat lapsi- ja nuorisokuorot ovat yhdistäneet voimansa.

Tulevaisuus

Mikä on Laulusiltojen tulevaisuus? Ei voi ajatella, että ne jatkuisivat nykyisenlaisina privaattiprojekteina enää tästä eteenpäin. Mieluimmin olisin nähnyt tulevan Songbridge-keskuksen täällä Suomessa, esimerkiksi Espoossa, mutta

tiedustelut eivät ole johtaneet myönteiseen tulokseen lähinnä taloudellisista syistä. Niinpä olen suostunut tarjottuun sopimukseen, jossa IFCM, maailman johtava kuorojärjestö, tarjoutuu ottamaan Songbridgen jatkamisen yhdeksi keskeisistä projekteistaan. Organisaation keskus tulee olemaan ICCM (International Center for Choral Music) Namurin kaupungissa, Belgiassa, eli yksi maailmanjärjestön kolmesta projektitoimistosta. Sopimuk-sen mukaan Songbridgen yleisestä filosofiasta ja taiteellisesta suuntau-tumisesta vastaa "pro-fessori Pohjolan alkuperäisen inspiraation hengessä" erityinen taiteellinen toimikunta, johon kutsutaan viisi kansainvälistä asian-tuntijaa, allekirjoittanut puheenjohtajana. Yhteistyötä Unescon ja Unicefin kanssa aiotaan jatkaa ja kehittää.

Tulevaisuus siis näyttää lupaavalta. Jättäessäni vähin erin tämän "lapseni" kansainvälisiin käsiin voin vain toivoa sille valoisaa tulevaisuutta ja todeta vanhojen roomalaisten tavoin: Vita brevis, ars longa; elämä on lyhyt, taide pit-kä.

Säveltapailun käyttö kuorossa – Jouko Törmälä

Musiikkiluokilla se alkoi

Aloitin Kouvolassa säveltapailuopetuksen heti, kun perustin ensimmäisen musiikkiluokan vuonna 1971. Toki olin käyttänyt solfaa ja käsimerkkejä jo aiemmin normaaliluokan musiikkitunneilla, mutta juuri säveltapailussa luokan heterogeenisuus häytti musiikissa kaikkein eniten. Kun vuonna –71 se toteamus Suomessa hyväksyttiin myös kouluhallituksessa ja alettiin perustaa ns. musiikkiluokkia, alkoi relatiivinen säveltapailu edetä maassamme aivan eri tasolle.

So – mi- tavuilla aloitus, pikkulaulujen keksintä ja titi-taa rytmeillä leikkiminen olivat ne avut, joilla pienten lasten kanssa pääsi hyvin solfassa alkuun. Musiikkiluokalla selvitettiin duuriasteikko kohtalaisen helposti ja sinnikkäästi harjoitellen kasvoi taito laulaa sävelmiä laulunimillä.

Kerran kuulin eräässä tilaisuudessa Järvenpäässä ala-asteen kuoroa, joka lauloi esiintyessään kaikki laulunsa kolmiäänisesti laulunimillä. Laulunimet eivät suinkaan ole esiintymistä varten, vaan väline säveltapailuun, mutta ilmeisesti opettaja halusi kuorolaisten vanhemmille näyttää lasten oppiman taidon. Hyvinhän asia oli omaksuttu, mutta äännteistä tuli sanojen sekamelska.

Sävelkeksintää

Kun saavutettiin duuriasteikon taito, oli hyvin helppo siirtyä rinnakkaiseen molliin samoilla laulunimillä vaihtaen vain perussäveltä pari paikkaa alemmas. Oli hyvin hauskaa leikkiä luokassa moninaisia säveltapailuleikkejä opettaja-oppilaat yhdessä –yksityinen oppilas –linjalla. Kaikulaulu, erilaiset rytmit ja taputukset, toistot ja oma keksintä olivat leikin elementtejä. Kun oli duuri ja rinnakkainen molli käytössä voitiin vaivattomasti johdatella lapset kokonaisten laulujen tapailuun ja ulkoa laulamiseen. Riippui opettajan omasta taidosta jos

halusi opettaa sävelmän laulunimillä ja vaatia sen sitten ulkoa. Lapset oppivat asioita ulkoa ihmeen nopeasti. Sävelmuistia kehitettiin opettelemalla esimerkiksi melodia taululta ja sitten selin tauluun kääntyneenä laulettiin sävelmä ulkoa. Voitiin solfata ryhmissä ja luokkana.

Omassa luokassani opeteltiin ja opittiin helposti ulkoa pitkiäkin lauluja laulunimillä. Sehän ei varsinaisesti ollut ulkoa oppimista, vaan sävelten muuttamista ajatuksen ja korvan avulla laulunimiksi. Opitun laulun suorittaminen yksin laulaen toi pisteen ja merkinnän ja, jos opetteli itse jonkun laulun laulunimillä, sai kaksi pistettä. Jos vielä osasi näyttää laulaessaan sävelten käsimerkit sai kolme pistettä. Mukana oli helppojakin lauluja niin, että kaikki pääsivät pisteille. Samalla korva kehittyi kuulemaan ja suu laulamaan solfaten.

Jouko Törmälä on Suomen Kodály-Seura ry:n hallituksen jäsen ja on vuosikymmenet käyttänyt työssään relatiivista solfaa. Pyysimme häntä kuvailemaan omia opetuskoemuksiaan lehdellemme.

Kuorosolfaa

Säveltapailuaskartelua harrastimme johtamani A-kuoron kanssa joka harjoituksen alkupuolella. Alkulaulun ja pienen äänenavauksen jälkeen siirryimme sutjakasti käsimerkkitapailuun. Miten loistavasti yläaste-lukioikäinen laulajisto selvitti vaikeatkin käsimerkkihypyt ja koukerot. Sain pistää parastani saadakseni kuoron tekemään virheen. Niin vaikeita hyppyjä ja sävelsarjoja en kuitenkaan keksinyt, että laulajat olisivat erehtyneet. Suuret septimit ja noonihypyt ylös ja alas olivat jännittäviä samoin tritonukset ja puhdas kvinttikin monien vaikeitten intervallien jälkeen. Joka kerran päädyimme laulamaan ulkoa nopeasti muutamia kokonaisia lauluja laulunimillä ja joka kerta korva hiukan kehittyi. Äänissä solfaamistakin harrastimme, mutta se on johtajalle vaikeaa, käytössä kun on vain kaksi kättä ja ääniä kolme –neljä.

Joskus 80-luvun puolivälissä minulla oli tilaisuus seurata virolaisen Ellerheinkuoron harjoituksia. Heino Kaljuste käytti samoja elementtejä kuin olin itsekin käyttänyt, yksiäänisiä ja moniäänisiä tapailuja ja rytmejä. Kuoron kahdelle, kolmelle tai neljälle äänelle annettiin kaikille oma Do ja sitten tapailtiin käsi-

merkeistä, jolloin syntyi suoraan jopa neliäänistä satsia. Do voitiin antaa jokaiselle ryhmälle sävelaskelen tai terssin päästä toisistaan, jolloin syntyi tietysti hyvin erilainen tulos. Neliääninen tapailu oli varsin vaikeata etenkin väliäänille.

Kromaattinen asteikko

Itse olen käyttänyt erikoislaatuista harjoitusta. Opetin aina luokille määrätystä sävelten nimeämisyvaiheessa kromaattisen eli kaksitoistasävelasteikon. Se opeteltiin kuitenkin vain ylennysmerkkisenä. Kuoron harjoituksessa sitä laulettiin ylösalas satsina hitaasti ja nopeasti. Sitten alkoi kaanonharjoitus samalla asteikolla. Ensin kahdella ryhmällä, sitten kolmella ja lopuksi neljällä ryhmällä. Ensin laulettiin helposti siten, että uusi ryhmä lähti aina terssin päästä edellisestä. Sitten vaikeutuen niin, että kaanon alkoi neljä kertaa sävelaskeleen päästä. Siinä oli taas keskimmaisilla äänillä yrittämistä. Painotimme aina vielä ylä-c:tä, kun siellä käänös tehtiin alaspäin. Se oli siis harjoitusta soittonimillä c,cis,d,dis,e,f,fis... ja takaisin. Yhtä hyvin olisi voinut laulaa puolisävelaskeleita duu-tavulla.

Jouko ja oppilaat luokkakuvassa ja MI laulavassa kädessä

Laulava käsi

Joskus 90-luvun vaiheilla tutustuin venäläiseen Georg Struveen, Moskovasta. Hänellä oli oma laulava kätensä, jonka jotkut suomalaiset kuoronjohtajat varmasti muistavat. Käsi oli vaakasuorassa eikä niin kuin Guido Arezzolaisen käsi pystyssä. Struve koulutti kuoroani Tampereella Nuorten Kuoroliiton suurleirillä vuonna 1989. Myöhemmin kävin Moskovassa tutustumassa lisää hänen metodiinsa ja vaikuttavalta se tuntuikin. Käden sormet olivat nuottiviivasto. Hiukan käden alapuolella oli c ja ensimmäisen sormen kohdalla siis e. Ensimmäisessä, pikkusormen ja nimettömän välissä oli f ja toisen sormen kohdalla g. Näin edettiin. Opettaja näytti sormella ja kuorolaiset näyttivät omilla sormillaan omaan käteensä saman, minkä näkivät opettajan tekevän, laulaen samalla. Sävelet voi laulaa laulunimillä tai vaikkapa du-tavulla. Harjoitus tehtiin myös kahdella sormella, jolloin jokainen paikallaan laulaja näytti vain sen äänen, mitä itse lauloi. Vähitellen lisättiin vielä ääni ja kaksi ja lopuksi kuoro

lauloi johtaja Struven näytöllä neliäänistä satsia sointuineen, pidätyksineen ja purkauksineen. Struven menetelmän neliääninen laulu on mahdotonta toteuttaa Kodály-metodin laulunimin, mutta kyllä viimeksimainitulla systeemillä myös voidaan päästä hyvin mittaviin saavutuksiin. Ehtona on vain se, että peruskoulutus on maassa yhtenäinen kuten Unkarissa ja korkeakouluun tullaan osaavina ja valmistautuneina vaikeisiin tehtäviin ja systeemiä jatkamaan.

Unkarin opissa

1970-luvulla olimme johtamani Kouvolan Opettajien Kamarikuoron kanssa opintomatalla Budapestissa. Kiersimme säveltapailukouluja reittiä lastentarha, ala-aste, yläaste, lukio, Liszt-Akatemia. Joka paikassa ihmettelimme laulavien lasten taitoa ja nopeutta säveltapailussa. Tietysti joka paikassa olivat maan parhaat pedagogit opettamassa. Liszt-Akatemiassa vierailimme säveltapailuluokan tunnilla. Opettava professori pyysi kuoroamme laulamaan jonkin laulun. Lauloimme neliäänisesti suomalaisen kansanlaulun Linjaman sovittaman duurimelodian Läksin minä kesäyönä käymään. Luokka, noin kaksikymmentä korkeakouluopiskelijaa, alkoi kuumeisesti kirjoittaa nuottiviivastovihkoihinsa. Kun laulumme loppui, opettaja pyysi laulamaan vielä toisen kerran. Laulumme toiston päätyttyä, luokka nousi ja lauloi meille saman laulun solfanimillä neliäänisesti takaisin. Olimme ällikällä lyötyjä, niin hieno oli tulos ja lauluesitys.

Lopputoteamus

Kuoronjohtajan kannattaa uhrata muutama minuutti harjoituksesta sävelkorvan harjoittamiseen ja kehittämiseen, varsinkin jos laulajistona on relatiivisen säveltapailun osaajia. Ajatuksen ja korvan ponnistus kehittää kykyä tajuta nopeasti säveleitä. Kodály- käsimerkkilaulu tai vaikkapa struvementainen äänisolfaaminen käden avulla auttavat kuorolaisia kuulemaan sointuja ja ponnistelemaan puhtaampaan tulokseen ja samalla äänikin saa tarvitsemansa alkuverryttelyn varsinaiseen kuorolauluharjoitukseen.

Zoltán Kodály'n leskeä tapaamassa – Olli Nuotio

Suomea juhlittiin Budapestissa ja Wienissä

Heikki Saaren johtamilla Laulu-Miehillä oli vuoden 1987 lopulla miellyttävä kunniatehtävä 95 laulajan voimalla osallistua Suomen itsenäisyyden 70-juhlallisuuksiin. Tapahtuman kunniaksi valtio järjesti Budapestiin ja Wieniin viralliset juhlakonsertit juhlavastaanottoineen. Konserttien ohjelman muodostivat molemmissa paikoissa ensimmäistä kertaa esitetty Sibeliuksen Kullervosinfonia sekä Finlandia. Budapestin konserttipaikkana oli Liszt-Akatemian suuri sali. Orkesterina oli Unkarin valtion sinfoniaorkesteri, kapellimestarina Jorma Panula ja solisteina Ritva Auvinen ja Heikki Keinonen.

Budapest, Liszt-Akatemia ja Jorma Panula

Kullervo on orkesterille varsin vaativa tehtävä. Heti ensimmäisten harjoitusten alussa löi Panula homman poikki vain muutaman tahdin jälkeen ja loihe hänelle ominaiseen tyyliin lausumaan: anteeksi, piti olla Jean Sibelius, Kullervo-sinfonia, osa I. Kyllä orkesterilaisten naamat punottivat. Hieno konsertti siitä kuitenkin tuli ja kun mieskuoro oli valmiiksi lavalla, Panula halusi ehdottomasti, että kuoro liittyy Finlandian hymniosuuteen ja vielä suureen loppunousuun, jota olin yhdessä Panulan ja Saaren kanssa panemassa paperille.

Wien, Hofburg ja Leif Segerstam

Kun muutamaa päivää myöhemmin olimme Wienin Hofburgin linnan suuressa salissa yhdessä Itävallan radion sinfoniaorkesterin ORF:n, Leif Segerstamin, Karita Mattilan ja Jorma Hynnisen kanssa, kerroimme Budapestin konsertista ja ehdotimme, että toteutettaisiin Finlandia samalla tavoin. Banaali ajatus, ei tule kuuloonkaan, totesi Segerstam, ja niin LM seisoi orkesterin takana mykkänä ja kuunteli Finlandiaa. Uskon yleisönkin odottaneen, että kuoro siihen yhtyisi.

Yllätyskutsu Kodályn kotiin

Mutta takaisin Budapestiin ja tämän lehden lukijoita kiinnostavaan aiheeseen. Konsertin jälkeisellä juhlavastaanotolla, jota emännöi opetusministeri Anna-Liisa Piipari, välittyi LM:lle suurlähetystön edustajan kautta Zoltán Kodályn lesken Sarolta Kodályn kutsu, jossa hän toivoi LM:n n. 25 miehen laulajajoukkoa vieraakseen kotiinsa seuraavana päivänä. Hieno kutsu oli suuri yllätys. Ei vähiten siitä syystä, että Kodályn lauluja laulaneina muistimme hänen kuolleen korkeassa iässä jo kauan sitten ja että hänen syntymästäänkin oli jo reilusti yli 100 vuotta. Miten on mahdollista, että hänen leskensä elää vielä? Jännitys oli suuri, kun pikaisesti ja puolialaisesti valittu edustusryhmä valmistautui astumaan sisään Budan puolella ilmeisellä hienostoalueella sijaitsevaan vauraan näköiseen residenssiin, jonka edustalla oli koristeellisella aidalla ympäröity kaunis puutarha – tosin joulukuisessa lepotilassa. Odotimme näkemämme todella vanhan ihmisen. Olimme ällikällä lyötyjä kun meitä vastaanotamaan tuli viehättävä hymyilevä nainen – kaikkea muuta kuin vanhus – joka kaiken lisäksi heti kiirehti kertomaan, ettei hän suinkaan ole rouva Kodály vaan rouva Kodályn äiti! Pian saimmekin kohdata itse talon emännän ja toden totta, aivan ihastuttava rouva Kodály – kuuluisa laulajatar ja laulunopettaja - osoittautui vain arviolta noin nelikymppiseksi ja suureksi Suomen ystäväksi.

Huonekaluja ja taide-esineitä Suomesta

Talo tarjosi myös muita yllätyksiä. Siirtyessämme musiikkisalongin kautta avaraan ruokasaliin, jonka peräseinän suuret lasiset taitto-ovet kesäiseen aikaan yhdistävät puutarhaan, huomasimme, että kalusteet olivat Alvar Aallon käsialaa. Eri puolilla salia oli suuria Tapio Wirkkalan lasiesineitä ja seinillä suomalaisia tauluja. Vain suuret matot olivat toisesta ilmansuunnasta, hienoja itämaisia mattoja.

Ensi kosketus tulevaan puolisoon jo viisivuotiaana

Rouva Kodály vaikutti vilpittömän iloiselta saadessaan ”Väinämöisiä kotiinsa” ja kertoi tervetuliaissanoissaan ensimmäisestä konkreettisesta kosketuksestaan Suomeen. 5-vuotiaana hän osallistui suureen valtakunnalliseen laulukilpailuun, voitti sarjansa ja sai suuren säveltäjän Zoltán Kodályn – tulevan miehensä - kädestä vastaanottaa palkintonsa, kokoelman suomalaisia kansanlauluja. Suurella lämmöllä hän kertoi onnellisesta avioliitostaan juma-loimansa miehen kanssa ja heidän yhteisistä kotoisista musiikkielämyksistään. Nelikätisesti soitettiin yleensä lomittain vastakkain sijoitetuilla suurilla flyygeleillä, jolloin katsekontakti oli hyvä, joskus kuitenkin vierekkäinkin yhdellä flyygelillä. Toisinaan toinen soitti ja toinen kuunteli. Ja mikä oli harjoittellessa lauluohjelmistoa, kun kotona oli loistava säestäjä ja asiantunteva kriitikko. Se oli upeaa aikaa.

Serenadit kaikuivat kiitoksena harvinaiselle emännälle

Kuoron aloituslauluna äskeisen jälkeen oli tietysti Sibeliuksen Venematka: Vaka vanha Väinämöinen... Sitä seurasi monta serenadia, kansanlauluja ja ohjelmistomme helmiä hänen hyvin tuntemiltaan suomalaissäveltäjiltä. Vanha hieno ”tokajeri” saatteli maukkaat pikkupalat ja loi tunnelmaa. Taisimme vallan unohtaa, että useimpia meistä odotti hotellissa matkalla mukana ollut vaimo!

Toisella matkallani opin lisää Kodályn perhehistoriaa

Seuraavalla Budapestin käynnilläni pari vuotta myöhemmin oli ryhmämme oppaana ”Yrjö”-nimellä itsensä esitellyt, erinomaisesti suomea puhuva vilkas nuori mies. Eräälle retkellemme lähtiessämme hän esitteli minulle – ryhmän johtajalle – vaimonsa kysyen sopiiko, että tämä tulee mukaamme. Totesin tietysti, että mielihyvin, kun tilaa kerran oli. Vaimo istahti viereeni ja alkoi vilkas keskustelu. Kun sain kuulla, että hän on musiikinopettaja, kerroin hänelle parin vuoden takaisesta vierailustamme rouva Kodályn luona.

Yllättäviä kysymyksiä ja vastauksia

Oppaani vaimo innostui kovasti aiheesta ja kysyi sitten tiesimmekö, ettei Sarolta Kodály ollut säveltäjän ensimmäinen vaimo. Totesin, ettemme tienneet asiasta enempää, mutta olimme kyllä aavistelleet sellaista. Seuraavaksi hän pyysi minua arvaamaan, mikä oli näiden kahden vaimon välinen ikäero. Hetken mietittyäni totesin, että suuri se on todennäköisesti ollut, ehkä jopa 60 vuotta. Se oli käsittämättömät 91 vuotta, kertoi vieruskumppanini! Näin hän kertoi Zoltán Kodályn tarinan. Kodály oli aikanaan 20-vuoden ikäisenä musiikinopiskelijana päättömästi rakastunut 51-vuotiaaseen opettajaansa Emmaan ja avioitunut tämän kanssa. Avioliitosta tuli pitkä, sillä Emma eli peräti 99-vuotiaaksi. Kuolinvuoteellaan hän kertoi valinneensa nuoren tytön – Saroltan – heidän ystäviensä lapsen, josta hänen miehensä olisi kasvatettava itselleen uusi vaimo. Kuolevan vaimonsa toivomusta noudattaen Kodályn oli näin elet-

tävä leskenä lähes kymmenen vuotta odottaen, että Sarolta – joka lapsesta asti oli suuresti ihaillut Kodály – tuli naimaikään. Heistä tuli kuin tulikin pari ja he ehtivät elää onnellisina ja musisoida yhdessä seitsemän vuotta ennen kuin Kodály kuoli. Näin vaimojen välinen ikäero todella oli uskomattomat 91 vuotta. Ajatelkaapa Kodály'n elämänkaarta. Saattaa 48 avioliittovuoden jälkeen 99-vuotiaan vaimonsa hautaan, elää leskenä 10 vuotta ja avioituu sen jälkeen uudelleen 18-vuotiaan neidon kanssa. Rakkaus ei aina ikään katso, kuten huomaamme.

Jos tuo kertomus pitää paikkansa, mitä minulla ei ole syytä epäillä, Emma-vaimo olisi elänyt n. 1851-1950 ja Sarolta-vaimo olisi syntynyt n. 1942, jolloin hän Emma-vaimon kuollessa olisi ollut 8-vuotias ja vierailumme aikoihin n. 45-vuotias, miltä hän enintään näyttikin. Tarina ei liene entuudestaan tuttu kaikille tämän lehden lukijoille. Seuranne puheenjohtaja Matti Koivistollekin löystyi tarinassa uutta ja hänen toivomuksestaan nämä rivit naputtelin koneeseeni. Ainakin minulle tämä historian katkelma todisti taas kerran, että matkailu avartaa. Samalla se avasi minullekin aivan uuden näkökulman suuresti arvostamaani säveltäjään.

Suomen Kodály-kuoron konserttimatka Prahaan

Toukokuussa vieraili Suomen Kodály-kuoro Tsekin tasavallan historiallisessa pääkaupungissa Prahassa. Kuoron johtajana toimi Henrik Lamberg. Konsertin järjestivät maineikkaan lapsikuoro Bambini di Pragan intendentti Linda Vagnerova avustajineen. Linda Vagnerova on kuoron taiteellisen johtajan Bohumil Kulinskyn puoliso. Konserttipaikaksi hän oli onnistunut saamaan hyvin suosituksi tulleen Prahán Kansallismuseon portaikkoauditorian, jonka ulottuvuudet lähes joka suuntaan antoivat kuoron esityksille ulottuvuutta sävelten kaikudessa uudessa ennen koetussa avarassa akustisessa tilassa useassa kerroksessa.

Kuorotervehdyksenä konsertin alussa isäntänä toiminut Bambini di Praga johtajanaan Bohumil Kulinsky junior (tuo junior erotuksena isästään, professori Bohumil Kulinskysta, kuoron perustajasta) esitti kolme kotimaisten säveltäjänsä teosta raikuvin ja puhtain äänin ja pianosäestyksestä vastasi jo Suomessakin 1986 ensimmäisessä Sympaattitapahtumassa kuoroa säestänyt Ludmila Cermáková. Säveltäjät olivat Lukas, Dvorak ja Martinu ja esitys kesti kymmenisen minuuttia.

Tämän jälkeen pääsivät suomalaiset nauttimaan harvinaisesta akustiikasta ja innokkaasta yleisöstä, joita oli rappukatsomot täynnä.

Kodály-kuoron ohjelma koostui suomalaisesta ja ruotsalaisesta perinteikkäästä kuoro-ohjelmistosta, jonka säveltäjistä mainittakoon Maasaló, Fougstedt, Sibelius, Palmgren ja Hulkkonen. Myös Henrik Lambergin sävellys Ruusuunta esitettiin ulkomaisena kantaesityksenä. Lisäksi kuoro esitti Kodály'n *Türöt eszik a cigány*.

Suomen Kodály-kuoro Prahán Kansallismuseossa 19.5.2004. Konsertti on päättynyt ja kuoron johtaja Henrik Lamberg palkittu työstään kauniilla kukkakimpulla (kuva Hannu Salo)

Runsaista aplodeista päätellen yleisö oli tyytyväinen, mutta myös kuorolaiset tuntuivat olevan haltioissaan saadessaan laulaa innokkaalle kuulijakunnalle ja upeassa historiaa uhkuvassa tilassa. Kuoro kustansi matkansa täysin itse ja matkan johtajana toimi Matti Koivisto. Matkalla oli myös toistakymmentä kuoron ystävää ja aktiivista konsertissakävijää.

Kulttuurivaihtoa Balatonfüredin ja Helsingin kesken

Kaksi vuotta sitten Suomen Kodály-kuoro teki konserttimatkan Unkariin, jossa kohteina oli Balatonfüred ja Budapest. Balatonilla Balatonfüredin Sekakuoro toimi isäntänä ja järjesti ohjelmaa Kodály-kuorolaisille. Tutustuttiin mm. museoihin, kirkkoihin, paikallisiin kulttuurientoihin ja tehtiinpä risteilykin Unkarin suurimmalla järvellä. Kodály-kuorolla oli kolme konserttia Balaton-füredissä ja tämän lisäksi oli yhteinen illanvietto, jossa molemmat kuorot vuorotellen esittivät oman maansa musiikkia. Budapestissa Suomen Kodály-Seura yhdessä Kansainvälisen Kodály-Seuran kanssa järjestivät Zoltán Kodályn 120-juhlavuoden kunniaksi konsertin Matias-kirkossa ja esiintyvänä kuorona oli Suomen Kodály-Kuoro. Tästä konsertista teetettiin muistoksi kuorolaisille taltiointi CD:n muodossa. Budapestissa tutustuttiin lisäksi Kodályn museoon ja pidettiin minikonsertti Kodály-museon konserttisalissa. Suomen Suurlähetystön johto esitti kuorolaisille toimintaansa, josta kiitoksena kuoro esitti joitakin lauluja isäntäväelle.

Menneenä kesänä 24.8.2004 Balatonfüredin sekakuoro tuli vuorostaan vastavierailulle Suomeen esittäen Helsingissä kolme konserttia viikon aikana. Isäntinä toimivat Suomen Kodály-Seura ja Suomen Kodály-Kuoro. Ryhmän suuruus oli 31 henkeä ja viikon aikana oli vieraille järjestetty monenlaista ohjelmaa. Majoituksesta vastasivat isäntäkuoron perheet ja viikon ohjelman oli suunnitellut tähän tarkoitukseen valittu toimikunta. Tästä suurimman vastuun kantoi Kodály-kuorossa laulava Unkarista aikanaan muuttanut alto Terez Felhöfalvi-Kekki, jonka kotipaikka Unkarissa oli juuri Balatonfüred. Lisäksi hän siellä ollessaan lauloi tässä samaisessa Balatonfüredin kuorossa.

Konsertti Pyhän Henrikin kirkossa, missä tätä ennen kuoro osallistui messuun

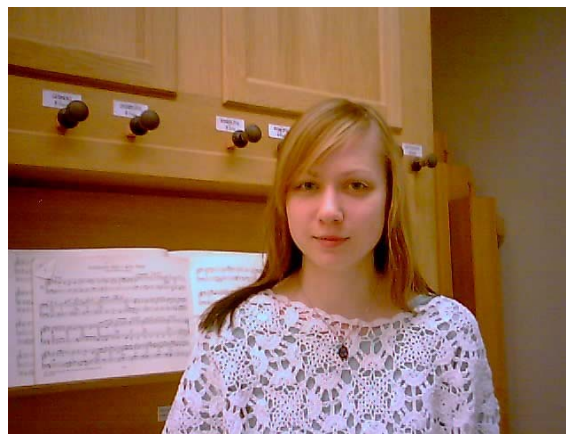
Tulopäivä tiistai oli varattu perheisiin tutustumisiin. Keskiviikkona tehtiin kiertojelu Helsingissä ja Espoossa sekä pidettiin konsertti Espan lavalla. Erikoisuutena oli vieraille varattu mahdollisuus iltasella aitoihin suomalaisiin lavatansseihin. Torstaina tehtiin retki Sibeliuksen kotiin Ainolaan ja Halosenniemen, mistä tultiin suoraan pitämään konsertti Seniorikeskus Sagassa. Illalla vieraat saivat isäntien opastuksella nauttia taiteiden yön annista. Perjantaina suoritettiin meriristeily Kauppatorilta Otaniemeen, missä toinen suomalainen erikoisuus odotti vieraita. Vieraat saivat kahteen ryhmään jakautuneina osallistua opastettuun kirkkovenesoutuun. Me suomalaiset jäimme nuolemaan näppejämme, sillä odotimme joidenkin pelkäävän ja näin pääsisimme itsekin kokeilemaan harvinaista soutua. Toisin kävi jokainen vieras halusi kokeilla ja tämänlaatuinen kokeilu jäi meidän osalta kyllä hamaan tulevaisuuteen. Päivän ohjelmaan kuului vielä Suomen Kansallis-oopperaan tutustuminen Kodály-kuoron oman johtajan Henrik Lambergin opastuksella, hänhän laulaa oopperan kuorossa. Ilta olikin sitten vapaa. Lauantaina perheet olivat suunnitelleet ohjelmaa ja sunnuntaina oli ensin messu Pyhän Henrikin kirkossa ja sitten konsertti samassa paikassa. Illalla oli yhteinen saunailta Vuosaaren Me-

rihiekassa, missä moni sai ensi kertaa kokeilla meressä uimista ja saunomista. Ruokailulla jatkettiin sisätiloissa ja jälleen vuorotellen kuorot esiintyivät toisilleen. Maanantaiaamuna oli aikainen herätys, sillä kotiinlähdön aika oli koittanut. Kiitoksena unkarilaiset lauloivat jäähyväislaulunsa isännille ja lento kotiin alkoi.

Suurin kiitos järjestelyistä kuuluu Kodály-kuoron unkarilaiselle altolle, Terezalle ja hänen miehelleen, jotka työtä pelkäämättä uurastivat koko viikon

Kaisa Korpela Kodály-kuoron uudeksi johtajaksi

Suomen Kodály-kuoron aloittaessa toimintansa syksyllä 2004 ilmeni, ettei Henrik Lamberg kiireittensä johdosta enää ehdi vastaamaan kuoron taiteellisesta johdosta. Alettiin hakea kuorolle uutta johtajaa ja Sibelius-Akatemian kasvattien joukosta hän sitten löytyi Timo Nuoranteen suosittelemana. Kaisa on suorittanut Timo Nuoranteen johdolla kuoronjohdon C-tutkinnon ja haluaa tästä vielä jatkaa myöhemmin kuorojohto-opiskelua. Kaisa on viehättävä ja tarmokas nuori nainen, joka kuoronjohtajana on tinkimätön ja huomaa pienetkin virheet. Hän on opiskellut myös kirkkomusiikkiosastolla urkujen soittoa viisi vuotta. Noin vuoden kuluttua hän saa urkujensoiton B-tutkinnon valmiiksi opettajansa Ville Urposen johdolla. Kaisa toimii jo nyt kanttorina Lehtisaaren kappelissa ja varajohtajana Suomen Laulussa.

Kaisa Korpela soittimensa ääressä

Kaisa Korpela on musiikillisen alkukoulutuksensa saanut Lahden musiikki- luokilla ja Sibelius-Lukiassa. Sitten olivatkin edessä opinnot Sibelius-Akatemiassa. Ja hyvin Kaisa on päässyt tehtävään sisälle. Kuorolaiset ovat uuteen johtajaansa erittäin tyytyväisiä. Harjoitusten alussa pidettävät rentoutus- ja äänenmuodostusharjoitukset käyvät Kaisan johdolla kuin jo rutinoidummaltakin kuoronjohtajalta. Työteho on myös kiitettävä. Turhia pulinoita ei ole, kun työtä tehdään intensiivisesti ja tuloksia myös syntyy.

Sopraanoja ja tenoreita kaivataan

Olisi hyvä, jos Kodály-kuoroon saataisiin vielä lisää pari tenoria ja kolme-neljä sopraanoa, jotta äännet alkaisivat olla tasapainossa. Johtajan vaihtuessa saattaa jokunen laulajakin jäädä pois kuorosta. Näin nytkin, mutta korjataan tilanne. Jos osaat lukea nuotteja edes jonkin verran ja omaat puhtaan lauluäänen, olet tervetullut mukaan laulamaan tähän iloiseen joukkoon. Työ ja harjoitus kyllä hoitavat lopun. Yli puolet meistä on opetustehtävissä olevia monipuolisesta, mutta pääasiassa vanhasta kuororepertoaarista kiinnostuneita pääkaupunkiseudun työssäkäyviä miehiä ja naisia. Jokunen meistä miehistä on jo eläkkeelläkin. Harjoitusilta on maanantaisin klo 17-19.30 ja harjoituspaikkana on Kampin Palvelukeskus. Kuorolaulu kerran viikossa kummasti piristää asianharrastajaa ja motivoi muihinkin askareisiin. Se on myös keventävä vastapaino työlle.

Kodály-kuoron joulukonsertit

Ellet vielä ole varma, niin tule kuulemaan kuoroa. Ensimmäinen kahdesta konsertista on sunnuntaina 5.12.klo 15.00 Helsingin Vanhassa kirkossa, Lönnrotinkatu 6 ja toinen torstaina 16.12.klo 19.00 Temppeliaukion kirkossa, Lutherinkatu 3. Mieskvartetin voimin pidetään joulukonsertti myös perjantaina 10.12 klo 12.00 Kampin Palvelukeskuksen juhlasalissa. Kuoroa johtaa molemmissa konserteissa Kaisa Korpela.

Kodály – Mutes –yhteiskokous

Lauantaina 16.10.04 Suomen Kodály-seuran ry:n ja Mutes ry:n hallitukset pitivät yhteisen kokouksen. Viime lehdessä mainittua yhteistyötä jatkettiin ja kokouksen tuloksena päätettiin yhdistää kahden pienen yhdistyksen voimat yhteisen lehden tekoon. Tämä käsissä oleva lehti on näillä näkymin siis viimeinen laatuaan! Vuoden 2005 ensimmäinen lehti on ulkoasultaan hieman erilainen ja sisällöltään monipuolisempi, mutta ilmestyy edelleen kaksi kertaa vuodessa.

Paineita tehtyihin muutoksiin oli luomassa aktiivisten Kodály-seuralaisten vähäisyys ja näin ollen myös työtaakan kasaantuminen vain tiettyjen henkilöiden harteille. Toinen syy oli puhtaasti taloudellinen. Yhdistyksen noin sadasta jäsenestä (joista 20 on kunnia- tai ainaisjäsentä) 25% jättää jäsenmaksunsa maksamatta. Se on aika paljon pienelle yhdistykselle, jonka ainoa tulonlähde on jäsenmaksut. Tähän saakka yhdistys on ollut armelias ja postittanut lehden myös niille, jotka ovat jättäneet maksunsa suorittamatta. Vastaisuudessa tähän ei ole enää varaa.

Vaikka relatiivisen säveltapailun opit eivät nähtävästi enää kosketa kaikkia jäseniämme jokapäiväisesti tai työn puolesta, uskon, että Kodály'n monet muut ajatukset ovat edelleen ajankohtaisia kaikille, **kuten musiikin saattaminen**

jokaisen ulottuville siten, että kaikilla ihmisillä olisi mahdollisuuksia saada kokemuksia musiikista, oppia nauttimaan siitä ja rohkaistua toteuttamaan itseään musiikin avulla omista yksilöllisistä edellytyksistä lähtien.

Uskon myös, että lehden lukeminen ja tällä saralla ajan tasalla pysyminen on hyvä juttu. Nyt kun lehteen tulee musiikinteoria- ja säveltapailupedagogien kautta vielä uutta näkökulmaa, mielenkiintoista lukemista tulee riittämään entistä enemmän. Tulevaisuus näyttää tullessaan, miten käy yhteisen lehden kanssa tai hienoa työtä pian 25 vuotta tehneen Suomen Kodály –seuran...

Tea Palmu

Tapahtunutta koulutusta

Bo Aurehlin kurssi Sellossa

Syyskuun 18. ja 19. päivinä saivat Juvenalia-kuoron laulajat ja muutama ilmoittautunut kuorokurssilainen kokea ruotsalaisen Bo Aurehlin tehokkaan ja intensiivisen opetustaidon. Kahden päivän aikana opittiin runsaasti uusia kuoroteoksia ja harjoiteltiin nuotinlukutekniikkaa Kodály-metodia käyttäen. Kodály'n lauluista oli työn alla ”Norjalaiset tytöt”-teos. Kahden kurssipäivän päätteeksi annettiin julkinen konsertti Sellon aulassa. Kiitokset Bolle ja Musiikkiopisto Juvenalian johdolle, joka tarjosi loistavat kurssitilat koulutukseen.

Tulevaa koulutusta kotimaassa ja Unkarissa

	<p>INTERNATIONAL COLOURSTRINGS FORUM – XVI Kansainvälinen Colourstrings-kurssi jousisoitonopettajille Itä-Helsingin Musiikkiopistossa 31.7. – 7.8.2005 www.ihmo.fi/strings</p>
---	---

Kodály-kurssi Esztergomissa

Jokakesäinen jo perinteiseksi muodostunut Kodály-menetelmään perustuva musiikinopettajien kahden viikon mittainen kesäkurssi pidetään jälleen 2005 heinäkuussa Unkarin Esztergomissa. Tarkempaa tietoa koulutuksesta löydät sivuilta

www.kodaly.matav.hu

Kurssille ilmoittautuminen tapahtuu sähköpostiosoitteella

megyetit@ax.hu tai megyetit@axelero.hu

Kurssia suositellaan musiikinopiskelijoille, musiikinopettajille ja kuoronjohtajille.

Kodály-seminaari Kecskemétissa ja Kodály-symposium USA:ssa kesällä 2005

Tästä kurssista saa lisätietoa marraskuussa 2004 sivuilta www.kodaly.hu
Seminaari pidetään Kecskemétissa juuri ennen Kodály-symposiumia, joka on
ensi kesänä USA:ssa. Symposiumista saa tietoja IKS:n sivuilta www.iks.hu
Myös Suomen Kodály-Seuran sivuilta www.siba.fi/kodaly on linkki IKS:n si-
vuille.

Kurssi Sibelius-Akatemialla

MUUTTUVAN MUSIIKINTEORIAN SEMINAARI 4.-5.2.2005
Sibelius-Akatemia, Töölönkatu 28, Wegelius-sali

Seminaarin aiheet

- 1) Uusia näkökulmia harmoniaopetukseen ja muotoanalyysin opetuksen työtapoihin
- 2) Motivaation merkitys ja opettajan rooli
- 3) Hahmottamis- ja oppimisvaikeudet
- 4) Uusia Dalcroze-sovelluksia säveltapailun opettamiseen
- 5) Äänitimpurin työpaja – miten saan lapset laulamaan ?

Seminaariin sisältyy myös 4.1.2005 avattava virtuaalinen Pedaverkko, opettajien keskustelufoorumi seminaarin aiheisiin liittyvistä kokemuksista ja kysymyksistä.

Mukana myös postereita, tutkimus- ja projektiesittelyjä sekä uusien oppimateriaalien tekijöitä esittelemässä valmistuneita julkaisuja.

Kurssimaksu 180 euroa (MUTESin jäseniltä 140 euroa) sisältäen seminaarin materiaalit, kahvit ja ruokailut. Lue lisää seminaarista, myös ohjelma ja ilmoittautuminen: www.siba.fi/koulutuskeskus tai lisätietoja puhelimitse 09-4054 796 ja 4054 671. Ilmoittautumiset 17.12.2004 mennessä.

Onnittelemme

Lenke Erdélyi-Rauhalalle Unkarin Tasavallan Ansioristi.

Unkarin Tasavallan presidentti Ferenc Mádl on Unkarin kansallispäivänä 15.3. myöntänyt Unkarin Tasavallan Kultaisen Ansioristin kunniajäsenellemme Lenke Erdélyi-Rauhalalle hänen elämäntyöstään musiikkipedagogina, Zoltán Kodály'n musiikinopetusmenetelmään perehdyttäjänä sekä kotimaassaan että Suomessa.

Lehtemme edellisessä numerossa kerroimme, että Lenke täytti kuluvan vuoden maaliskuussa 90 vuotta. Iän myötä liikkuminen on tullut niin vaikeaksi, ettei hän voinut itse mennä vastaanottamaan ansiomitalia. Sen kävivät ojentamassa hänelle valtiosihteeri Péter Megyes, entinen valtiosihteeri András Török ja opetusministeriön osastopäällikkö Katalin Szigeti.

Lenke on syntynyt 9.3.1914 Sátoraljaújhely'n kaupungissa Koillis-Unkarissa, lähellä silloisen Tsekkoslovakian rajaa. Hän valmistui pianonsoiton- ja laulunopettajaksi Ferenc Liszt Musiikki-Akatemiassa vuonna 1939. Musiikinopettajan uran hän aloitti 20-vuotiaana Sárospatakissa, jossa hän 13 vuoden ajan opetti pianonsoittoa englantilaisessa sisäoppilaitoksessa. Vuosien 1947 ja 1970 välisenä aikana hän toimi Miskolcissa opettaen lyseossa, opettajanvalmistuslaitoksissa, musiikkikoulussa ja konservatoriossa. Vuonna 1952 hän perusti Miskolcsiin musiikkikoulun (Egressy Béni Zeneiskola), jonka rehtorina hän toimi 17 vuotta. Tässä tehtävässä häntä tukivat professorit Jenő Ádám, Lajos Bárdos ja Zoltán Horusitzky.

Jokin aika sitten Lenke muisteli vuonna 1954 sattunutta tapausta: Musiikkikoulussa järjestettiin säveltapailukilpailut. Paikalla oli myös Zoltán Kodály puolisonsa Emman kanssa. Lenke kuuli silloin Kodály'n sanovan eräälle kilpailijalle: *"Se vasta todellista taitoa on, kun vapisevin polvinkin pitää puolensa."* Vieraitten läsnäolo oli ilmeisesti aiheuttanut ylimääräistä jännitystä.

Lenken ensimmäinen aviopuoliso oli sárospatakilainen opettaja László Erdélyi, joka kuoli 57-vuotiaana. Leskeksi jäätyään Lenke kasvatti yksin heidän kolme lastaan. Vuonna 1970 "legendaarinen" rehtori Jouko Karanko kutsui Lenken kahdeksanluokkaiseen Lempäälän-Vesilahden Yhteiskouluun opettamaan musiikkia Kodály-metodin mukaan. Suomessa hän solmi uuden avioliiton sittemmin edesmenneen insinööri Pekka Rauhalan kanssa. Tampereelle muutettuaan Lenke Rauhala opetti mm. NMKY:n Musiikkiopistossa ja Tampereen Konservatoriossa. Pianonsoitonopetuksen ohella hän johti useita laulukuoroja, joiden kanssa tehtiin lukuisia konserttimatkoja Skandinaviaan ja muualle Eurooppaan. Konserttiohjelmassa oli suomalaisten kuoroteosten ohella unkarilaisia kansanlauluja ja unkarilaisten säveltäjien kuoroteoksia. Vuonna 1978 ilmestyi hänen laatimansa Kodály-metodiin perustuva, lastentarhanopettajille suunnattu kirja "Leikimme laulaen ja soittaen".

Suomen kauden tärkeitä tapahtumia:

1980 Suomen kansalaisuus

1980 Suomen Kodály-Seuran perustajajäsenyys

- 1981 Sulasolin kultainen ansiomerkki
 1986 Suomen Tasavallan presidentin myöntämä arvonimi: *director musices*
 1990 Opetusministerin myöntämä taiteilijaeläke
 1994 Suomen Kodály-Seuran kunniajäsenyys

Elettyään Suomessa yli kolmekymmentä vuotta Lenke on muuttanut takaisin kotimaahansa ja asuu nyt kauniissa kodissaan Budapestissä, jossa voi olla lähempänä omaisiaan.

Lämpimät onnittelet ansioristin johdosta rakastetulle Lenkellemme!

Csaba Szilvay siirtymässä Budapestiin

Matti Koivisto kävi haastattelemassa Kodály-Seuran kunniajäsen Csaba Szilvay, joka on lähiaikoina muuttamassa Budapestiin.

Matti: - Lähdetään vanhemmistasi. Mistä päin isäsi tai hänen sukunsa on kotoisin?

Csaba: - Pohjois-Unkarista, nykyisestä Slovakiasta, joka on TRENGSÉNY-nimistä aluetta

Matti: - Entä äitisi?

Csaba: - Länsi-Unkarista, joka nykyisin on Itävallan BURGENLAND-nimistä aluetta.

Matti: - Milloin сувulla oli ensimmäinen kosketus Suomeen tai suomalaisiin?

Csaba: - Isoisäni, siis isänisä, oli koulutukseltaan biologi ja viljeli eri hyötykasvien siemeniä. Hän lähetti 1900-luvun alussa sokerijuurikkaan siemeniä ja unkarilaisen tomaatin siemeniä Suomeen, Laatokan saarella olevaan Valamon luostariin. Tästä minun tietääkseni alkoi kanssakäyminen suomalaisten kanssa, siis kaupankäynnistä.

Myös isoäitini, isänäitini, luki unkarilaista käännöstä Saarijärven Paavosta, kun me lapset olimme pieniä. Se oli niin surullista, että piti pyytää mummoa välillä lopettamaan, kun alkoi itkettää.

Matti: - Oliko vanhemmillasi kosketuksia Suomeen?

Csaba: - Isällä oli opiskeluaikana Collegium Hungaricum -stipendi, joka oikeutti opiskelemaan Berliinissä, Wienissä, Kööpenhaminassa, Ruotissa ja Suomessa. Suomessa hän suoritti harjoitteluaan Imatran voimailtoksella 1930-luvun lopulla. Kun sodan uhka kävi Euroopassa ilmeiseksi, hän palasi Unkariin vuoden 1938 tienoilla. Sota pakotti hänet myös pysymään Unkarissa.

Matti: - Kertoisitko jotain kodistasi: Kun vanhempasi menivät naimisiin, mihin he asettuivat asumaan?

Csaba: - He muuttivat Budapestiin ja hankkivat omakotitalon Budan kaupunginosasta. Siellä me kaikki lapset synnyimme ja kasvoimme koko kouluikäamme.

Matti - Kuinka monta teitä lapsia oli?

Csaba: - Meitä oli kolme veljestä ja yksi sisko. Isä, joka oli koneinsinööriutkintonsa lisäksi suorittanut myös sellodiplomin Budapestissa, halusi aluksi meistä kaikista sellistejä. Kuitenkin kävi niin, että Försike-sisarestani tuli pianisti, Szoltista ja Gézasta viulisteja ja minusta sellisti. Kun isä sitten itse ei löytänyt, lama-aika kun oli, soittotyötä missään orkesterissa, hän luovutti sellonsa Budapestin yliopiston orkesterille ja alkoi opettaa Budapestin Teknisessä yliopistossa konetekniikkaa.

Omakotitalossa oli vaivatonta harjoitella, kun ei juuri tarvinnut pelätä häiritsevänsä naapureita, niin luulimme. Kerran kuitenkin eräs naapurimme soitti ja arvosteli, että Chopinin Nocturnessa oli yksi epäpuhdas ääni. Soittaja oli taidehistorian professori, joka itsekin oli harrastanut soittamista. Ei siis tämäkään ollut millään pahalla tarkoitettu soitto.

Matti: - Me suomalaiset jännitimme kovin Unkarin 1956 tapahtumien johdosta. Voisitko kertoa jotain tältä ajalta?

Csaba: - Kun tuntui, että vapaus oli saatu, isä vei meidät läpi Budapestin ja osoitti meille kaatuneita kansan sankareita, nuoria patriootteja, jotka olivat kuolleet Unkarin vapauden puolesta. Kansa oli pari kolme päivää riemuissaan, kunnes uudet joukot saapuivat maahan. Mongoliasta oli tuotu nuoria poikia taistelemaan ja heille sanottiin, että oltiin Suezilla. Näillä valheilla heidät saatiin ampumaan hurjasti "Suezin" toiselle rannalle Budan rinteille, missä myös Szilvayn talo sijaitsi. Siitähän on vieläkin kulma poissa, kun isä ei antanut sitä korjata, vaan vaati sen nähtäväksi jälkipolville (tämä haastattelijan oma muistitieto vierailusta 70-luvun lopulla Szilvayn omakotitalossa).

Matti: - Pikkulinnut ovat kertoneet, että teillä oli myös kotikonsertteja ja isäkin soitti kanssanne. Halusivatko vanhemmat teistä ammattimuusikoita?

Csaba: - Isä oli meille esikuva ja auktoriteetti. Hän oli sitä mieltä, että musiikki- taide on väline, joka kasvattaa nuoresta tasapainoisen ja vahvan ihmisen. Hänen tahtonsa oli, että jokaisen lapsen oli suoritettava soitto-opintojensa lisäksi myös siviiliammatti. Tämä melkein toteutuikin. Géza opiskeli soitto-opintojen välillä Oxfordin yliopistossa kansainvälistä lakia ja jatkoi Helsingin yliopistossa amerikkalaisen professori Aaron Bellin johdolla (Suomen Kodály-Seuran ainaisjäsen) valmistuen lakitieteen tohtoriksi. Samalla hän kuitenkin opiskeli viulunsoittoa Sibelius-Akatemiassa Anja Ignatiuksen johdolla ja suoritti viuludiplominsa 1969-70. Sisar Försike suoritti myös lakitieteessä loppututkinnon ja Szolt-veli taloustieteessä ja valmistui ekonomiksi. Sanoin äsken, että melkein toteutui. Minunkin nimittäin oli tarkoitus valmistua koneinsinööriksi, mutta kahden vuoden opiskelun jälkeen isän kanssa neuvoteltuani sain luvan keskittyä selloon; sen soittoon ja opettamiseen. Näin siviiliammatti omalla kohdallani jäi suorittamatta loppuun. Sellodiplomin suoritin Budapestissa Fe-

rencs Liszt-Akatemiassa. Sitten sain puolen vuoden stipendin ja pääsin soittamaan Göteborgin oopperan orkesteriin. Viikonloput kävin Helsingissä Erkki Raution sellotunneilla. Opiskelin sellonsoittoa seitsemän vuotta hänen johdolla ja Jorma Panulan johdolla orkesterin johtoa.

Matti: - Miten Erkki Rautiosta tuli opettajasi?

Csaba: - Erkki Rautio tuli tutuksi vuonna 1962 ollessaan Casals-sellokilpailussa Budapestissa ja 1964 pääsin hänen oppilaakseen Ouluun. Tämän jälkeen suoritin Sibelius-Akatemiassa II tutkinnon sellossa, joka vastaa nykyistä B-tutkintoa. Tutkintoa edelsi noin kolmen viikon soittajakso Erkki Raution johdolla. Muistan, kuinka Erkki Rautio järjesti orkesterin kanssa soittokeikkoja ja sain hankituksi itselleni opiskelurahaa. Esiinnyimme yhdessä myös Sole Kallioniemen (piano) ja Zoltán Kissin (baritoni) kanssa. Esitimme Zoltán Kodályn lauluja. Zoltán Kiss ja István Kecskeméti tekivät myös kirjan joiuista, jotka oli kerätty Lapin Karajoelta.

Matti: - Ennen Suomeen muuttoanne perheellänne oli jo ystäviä Suomesta. Keitä he olivat?

Csaba: - Läheisimmät suomalaiset ystävämme olivat Marja Virolainen Helsingistä, Eino ja Kerttu Katava Lahdesta, Tyyne Tuominen ja herra Tuominen (etunimeä en muista), Väinö ja Helmi Paavilainen, Paavo ja Leena Maijala sekä István ja Outi Kecskeméti.

Heidän kanssaan kävimme kirjeenvaihtoa ja he kävivät tapaamassa meitä Budapestissa.

Matti: - Miten "perhekvartettinne" tuli lähteneeksi Suomeen konsertoimaan?

Csaba: - Saimme 1965 kutsun tulla Suomeen pitämään konsertteja mm. Tampereelle, sen ympäristöön ja Helsinkiin. Pidimme konsertin myös Munkkiniemessä Sibelius-Akatemian asuntolassa, Domuksessa ja harjoittelimme Sibelius-Akatemialla ennen sitä. Meille oli ruhtinaallisesti varattu jokaiselle oma huoneemme.

Matti: - Muistaakseni teitte toisenkin konserttimatkan Suomeen ennen tänne tuloanne?

Csaba: - Kyllä, 1969 meillä oli konsertti mm. Lahdessa ja Helsingissä. Mukanamme oli myös laulajatar Számadó Gabriella, joka nykyään on Budapestin oopperan solisteja sekä säveltäjä Rossa László. Hän soitti kanssamme omia sävellyksiään.

Matti: - Milloin muutitte Suomeen?

Csaba: - Géza muutti Helsinkiin 1970 ja hän aloitti opetustyön Itä-Helsingin Musiikkiopistossa. Minä saavuin Suomeen 1971 ja sain lehtoraatin Jyväskylän Konservatoriosta. Lopetin samalla työni Göteborgissa.

Matti: - Kuinka kauan opetit Jyväskylässä ja kävitkö opettamassa samalla jossain muuallakin?

Csaba: - Opetin kuusi vuotta Jyväskylässä ja kävin viimeisinä vuosina opettamassa myös mm. Äänekoskella ja Keuruulla. Kesäisin pidin myös soitinleirejä Suolahdessa ja Kannonkoskella. Myöhemmin menestyneemmistä oppilaista haluaisin mainita Marko Ylösen, joka Keuruulta kävi sellotunneilla. Nykyään hän opettaa Sibelius-Akatemiassa sellonsoittoa ja kamarimusiikkia. Lisäksi hän saa kutsuja solistitehtäviin. Kalle Kangas Multialta opettaa nykyään Jyväskylässä. Kati Toiviainen soitti Helsingin Juniorjousissa eli siinä ensimmäisessä orkesterissa ja oli mukana mm. Japanin matkalla. Hän oli Raution oppilas Sibelius-Akatemiassa.

Matti: - Milloin sitten siirryit Helsinkiin?

Csaba: - !976 muutin Helsinkiin ja aloin opettaa Itä-Helsingin Musiikkiopistossa. Toimin myös va. lehtorina Helsingin Konservatoriossa.

Matti: - Mistä löysit kumppanin ja milloin avioiduit?

Csaba: - Jyväskylässä oloaikana tutustuin yliopistossa opiskelemaan Leena Laasoseen ja meidät vihittiin 1979.

Matti: - Hetkinen, Suomen Kodály-Seuran perustajajäseniinkin kuuluu Pentti Laasonen, appiukkos ei kö vain?

Csaba: - Kyllä, vaimoni isä Pentti Laasonen toimi Helsingin yliopistossa kirkkohistorian professorina ja äiti suomenkielen lehtorina Helsingin Tyttölyseos-
sa.

Matti: - Perheeseesi on siunaantunut lapsia? Kertoisitko esim. heidän soittoharrastuksestaan, sillä kai he soittavat jotakin soitinta?

Csaba: - Kyllä, lapsistamme vanhin Ilmari (1980) soittaa viulua, Csilla selloa (1984) ja nuorimmainen Pilvikki pianoa (1987). Ilmari opiskelee kemiaa Helsingin Yliopistossa, Csilla opiskeli aikaisemmin selloa Sibelius-Akatemiassa, mutta tällä hetkellä hän opiskelee sellonsoittoa Liszt-Akatemiassa Bártokkvartetin sellistin professori László Mezön johdolla. Kun kvartetti konsertoi Helsingissä, kuulivat he Ilmarin ja Csillan harjoittelevan Schubertin ”Kuolema ja tyttö” kappaletta ja lupasivat opettaa selloa ja viulua, jos nuoret tulevat Budapestiin. Nyt he ovat siellä. Viulua vain on soittamassa Gézan poika Szolt. Muuten meillä, Lászlólla ja minulla, oli sama opettaja Liszt-Akatemiassa, nimittäin professori Antál Friss. Olemme siis vanhoja tuttuja.

Matti: - Sinulla on myös muita menestystä myöhemmin saavuttaneita sellooppilaita. Voisitko kertoa joitakin heistä?

Csaba: - Tuija Rantamäki voitti Turun sellokilpailun ja Marko Ylönen tuli toiseksi. Tokaisin leikilläni kilpailun jälkeen Markolle: ”Kuinkas kehtaatkin antaa viulistin voittaa?” Tuijan ensimmäinen soitin oli nimittäin viulu ja hän siirtyi

myöhemmin vasta selloon. Tuija soittaa nykyisin Radio-orkesterin solistina. Sitten on Kati Raitinen, joka soittaa nykyisin Tukholman Oopperan orkesterissa ja Susanna Mälkki, joka myös voitti Turun sellokilpailun. Susanna toimii nykyisin kapellimestarina. Perttu Kivilaakso soittaa Helsingin Kaupunginorkesterissa ja Apocalypticassa. Sanoin hänelle kerran: "On surullista, että olet alkanut soittaa viihdemusiikkia". Perttu sanoi: "Ei huolta, heviä se vain on".

Matti: - Entä Sennu Laine, jolle minullakin oli ilo opettaa musiikkiluokalla musiikkia?

Csaba: - Sennu soittaa Berliinin Oopperan soolosellistinä. Sitten vielä Helen Linden, joka opiskeli USA:ssa Indianan yliopistossa János Starkerin oppilaina, perusti ranskalaisen miehensä kanssa Ranskaan musiikkifestivaalit, joiden taiteellisina johtajina he kumpikin toimivat. Varmasti joku menestynyt sellisti unohtuikin mainita, mutta nämä nyt ainakin muistan.

Matti: - Entä orkesterinne ja sen tai niiden johtaminen?

Csaba: - Juniorjousien rinnalla alkoi toimia Helsingin Lapsijouset, josta sitten vähitellen siirryttiin Helsingin Juniorijousiin. Huomaa tuo pieni muutos nimesä, sillä alkuperäinen orkesteri oli se uraa luova, ja halusi pienen muutoksen nimeen. Tuo pieni i-kirjain lisää oli kompromissi. Nämä nimet tunnettiin maailmalla parhaiten johtuen monista ulkomaanmatkoista. ISME:n kongressit ja Kodály-symposiumit kuuluivat lähes säännöllisesti orkestereiden ohjelmaan. Näin on nykyäänkin, jolloin jo virallinen nimi on tuo The Helsinki Strings.

Matti: - Entä nimet Sibeliuksen Akatemian Nuoris-orkesteri ja Helsinki Strings (Helsingin jouset). Mistä ne saivat alkunsa?

Csaba: - 1978 kutsui Sibelius-Akatemian silloinen rehtori Veikko Helasvuon meidät opettamaan akatemiaan viulua ja selloa sekä myös kamarimusiikkia. Helasvuon ehdotuksesta perustettiin Sibelius-Akatemian Nuoris-Orkesteri, joka sai sitten myöhemmin nimen Helsingin Jouset (The Helsinki Strings). Kun orkesterit näin yhdistettiin, saatiin entistä tasokkaampi orkesteri. ESTA-Kodály-kongressin avajaisissa soitti The Helsinki Strings Rautavaaran musiikkia itse säveltäjän kertoessa sävellyksestään.

Csaba esittelemässä Colourstrings-opetusmenetelmäänsä ryhmäopetuksessa Kodály-Seuran vuosikokouksessa (kuva Matti Koivisto)

Matti: - Vielä haluaisin kysyä isästänne Gézasta, joka näytti olevan teille lapsille hyvin suuri, arvostettu ja rakastettu auktoriteetti. Millä tavalla hän auttoi teitä veljeksiä lähinnä noin henkisellä saralla, sillä taloudellinen auttaminen tuskin tuohon aikaan oli juuri suuremmin mahdollista.

Csaba: - Hänen tukensa oli todella evästystä kasvamiseen tasapainoiseksi ihmiseksi ja rikastamaan elämäämme kirjallisuuteen tutustumisen avulla. Hän arvosti suuresti taiteen harjoittamista kasvatusvälineenä. Hän osoitti meille myös tien, miten pitää opettaa ja kasvattaa. Ollessamme Helsingissä Kolmen sepän patsaalla hän sanoi: "Ensimmäinen seppä ei ole seppä, toinen seppä on puoli seppää ja kolmas seppä on seppä." Toisin sanoen isä pikku vasaralla näytti meille, miten musiikkikasvatuksen avulla työ tehdään asteittain valmiiksi ja miten kaikki taidekasvatus auttaa ihmisen kokonaiskehitystä. Tulee mieleen kirjat, joita hän meille jatkuvasti toimitti toivoen meidän niistä ammentavan oppia. Ne olivat filosofisia, eettisiä, esteettisiä, matemaattisia, akustisia, metodisia, pedagogisia, jne. työtämme tukevia teoksia, joita häneltä saimme hänen kuolemaansa asti. Näin hän loppuun asti kasvatti meitä.

Matti: - Ymmärrän hyvin, miten suuri osa isänne antamaa perintöä sisältyy siihen suureen työhön, mitä sinä Csaba veljesi Gézan kanssa olette Suomelle ja suomalaisille antaneet. Se on arvokas perintö ja tähän joukkoon oikeutetusti lisään myös vanhempanne. Onko teillä ollut lomia lainkaan?

Csaba: - Kesäaikaan olemme pyrkineet järjestämään soitinleirejä. Viimeisen 11 vuoden aikana olemme kokoontuneet Kuhmon Prima Notaan. Viime kesänä tässä ympäri Suomea tulleista soittajista kootussa orkesterissa oli yli 100 soittajaa, jotka koostuivat kolmesta orkesterista ja yksittäisistä soittajista, jotka tulivat mm. Kauhajoelta, Kemistä, Rovaniemeltä, Kajaanista, Kotkasta, Kouvolasta, Joensuusta, Helsingistä jne. Yhdessä Géza ja minä olemme harjoittaneet tätä tärkeätä yhteismusisointia ja pitäneet leirin lopuksi konsertin tai konsertteja, jotta työn tulokset saataisiin myös esille.

Matti: - Tiedän, että olette pitäneet soitinleirejä muuallakin, kuten Joroisissa yhteen aikaan. Mutta jääköön nämä soitinleirit ja siirrytään tuohon jo perinteiseksi tulleeseen Kodály-viikkoon. Kuka nyt ottaa vastuun niiden toiminnasta, kun siirryt Budapestiin?

Csaba: - Kodály-viikon pani alulle aikoinaan Kallion Musiikkikoulun rehtori, Tauno Lempinen, joka toimi viikon taiteellisena johtajana usean vuoden ajan. Kun hän jäi eläkkeelle, hän pyysi minua jatkamaan. Kun olen viime vuosina organisoinut niitä, on mukaan tullut useita musiikkiopistoja. Myös Virossa ja Unkarista on ollut ja tulee olemaan esiintyjiä ja näin viikoista on tullut kansainvälisiä. Viime vuosina mukana ovat olleet Itä-Helsingin Musiikkiopiston lisäksi myös Helsingin Konservatorio, Vantaan Musiikkiopisto, Espoon Musiikkiopisto, Musiikkiopisto Juvenaalia, Hyvinkään Musiikkiopisto, Suomen Kodály-Seura ja Suomen Kodály-Kuoro.

Seuraavan Kodály-viikon taiteellisesta puolesta vastaavat Taina Palas, Kati Fehér ja Éva Pap. Viikko on järjestyksessään XVI ja se pidetään pääkaupunkiseudulla eri kohteissa.

Matti: - Käytän tilaisuutta hyväkseni voidakseni kiittää Sinua, Csaba, sekä omasta että Suomen Kodály-Seuran puolesta monen monista esityksistä, joita olet soitinoppilaittesi kanssa tuonut vuosikokouksiimme ja Kodály-viikolle. Onnea siirtyessäsi lähiaikoina – toivottavasti vain toistaiseksi - Budapestiin, sillä ethän meitä kokonaan sentään aio jättää. Kiitos!

Csaba Szilvay esittelemässä Colourstrings-menetelmää sellonsoitossa 2001 ESTA & Kodály-kongressissa Helsingissä, Sibelius-Akatemiolla

Nuottisivut; György Kádár

Laulu Suomessa

(Jaakko Juteini, 1810)

Kari Kuusisaari (1998)

Ar - von me - kin an - sait - sem - me Suo - men maas - sa suu - res - sa,
 ehk' ei rien - nä rie - muk - sem - me lai - ho mies - ten maa - tes - sa;

lei - pä kas - vaa kyn - dä - jäl - le, on - ni työn - sä täyt - tä - jäl - le.

O - pin teil - lä op - pi - nei - ta Suo - mes - sa on suu - ri - a,
 Väi - nä - möi - sen kan - de - lei - ta tää - lä teh - dään uu - si - a;

Va - lis - tus on vi - ri - tet - ty, jär - ki hy - vä he - rä - tet - ty.

S I-II Mm...

Va - lis - tus on vi - ri - tet - ty, jär - ki hy - vä he - rä - tet - ty.

A I-II Mm...

Suo - men poi - ka pel - lol - lan - sa Työ - tä teh - dä jak - saa - pi,
kor - vet kyl - mät voi - mal - lan - sa pel - lok - sen - sa per - kaa - pi;

S I-II Mm...

Tytöt Suo - men poi - ka pel - lol - lan - sa Työ - tä teh - dä jak - saa - pi,
kor - vet kyl - mät voi - mal - lan - sa pel - lok - sen - sa per - kaa - pi;

A I-II Mm...

rau - hass` on hän rie - mul - li - nen, mies so - das - sa mie - huul - li - nen.

S I-II Mm...

rau - hass` on hän rie - mul - li - nen, mies so - das - sa mie - huul - li - nen.

A I-II Mm...

Suo - men ty - tön pos - ki - päi - hin ve - ri vaa - tii kuk - kai - set,
hall` ei pys - ty har - maa näi - hin, näit` ei pa - ne pak - kai - set;

S I-II Mm...

Pojat Suo - men ty - tön pos - ki - päi - hin ve - ri vaa - tii kuk - kai - set,
hall` ei pys - ty har - maa näi - hin, näit` ei pa - ne pak - kai - set;

A I-II Mm...

luon - nos - sa on lem - be - yt - tä, sy - dä - mes - sä si - ve - yt - tä.

S I-II Mm...

A I-II Mm...

Ar - von me - kin an - sait - sem - me Suo - men maas - sa suu - res - sa,
 ehk' ei rien - nä rie - muk - sem - me lai - ho mies - ten maa - tes - sa;

S I-II *ff*

Kaikki

A I-II *ff*

lei - pä kas - vaa kyn - dä - jäl - le, on - ni työn - sä täyt - tä - jäl - le.

S I-II

A I-II

säestys ad libitum:

Kantele

S I-II *ff*

A I-II Jousikko *ff*

S I-II

A I-II